

УДК: 616.1/8-084:614.212:355.01

**RELEVANCE OF PREVENTIVE WORK OF PRIMARY AID
INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF MILITARY ACTIONS
АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ПЕРВИННОЇ
ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ**

Melnychuk L. V. / Мельничук Л.В.*s.m.s., as.prof. / к.м.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-9954-745X

Researcher ID (Web of Science): C-6949-2017

Bukovinian State Medical University

Theatre sq., 2, Chernivtsi, 58002, Ukraine.

*Буковинський державний медичний університет
Театральна площа, 2, м. Чернівці, 58002, Україна.*

Анотація. Стаття присвячена актуальності профілактичної роботи закладів первинної допомоги в умовах військових дій. У воєнний час підвищується ризик розвитку і поширення інфекційних хвороб. Особливо вразливі до них діти та дорослі, які не імунізовані взагалі. Вивчено виконання обсягів профілактичних щеплень за 6 місяців 2021-2022 років. Охоплення профілактичними щепленнями проти дифтерії, кашлюка, правця, склало 50,2% у 2022 році проти 47,7% у 2021 році, проти кору, краснухи, паротиту відповідно 45,6% та 52,2%. Негативно вплинуло на виконання обсягів щеплень введення військового стану та зростання міграції населення України, проблеми організації профілактичних оглядів та профілактичних щеплень під час повітряних тривог, нерегулярне постачання вакцин.

Ключові слова: щеплення, профілактика, військові дії, вакцина.

Вступ.

Профілактика – один із надзвичайно важливих напрямків медицини, який включає комплекс гігієнічних, медичних, соціально-економічних і санітарно-технічних заходів, спрямованих на усунення факторів ризику, що впливають на здоров'я людини, запобігання виникненню хвороб та забезпечення високого рівня здоров'я населення[1,2,8]. Саме медична профілактика як вид профілактичної діяльності в охороні здоров'я повинна впливати на показники здоров'я й оптимізувати ресурси організму[3,4]. Воєнний стан — нова реальність, що диктує нові підходи в роботі медичної системи до надання допомоги як Збройним Силам України, так і цивільному населенню. У воєнний час підвищується ризик розвитку і поширення інфекційних хвороб. Особливо вразливі до них діти та дорослі, які мають прогалини у графіку щеплень або не імунізовані взагалі. За підсумками 2021 року рівень охоплення щепленнями в Україні залишається нижчим за рекомендований Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) [5,6,7,8]. Щороку щеплення рятують 2–3 мільйони дитячих життів у всьому світі. Нещеплені ж діти ризикують інфікуватися, тяжко хворіти, а деколи й померти від наслідків захворювань[8]. Тож важливо дотримуватися національного Календаря профілактичних щеплень, особливо під час війни, адже медична система зараз долає нові виклики, і важливо не перевантажувати її додатково. Відповідно до Календаря профілактичних щеплень, дитина має отримати вакцини від таких захворювань, як туберкульоз, гепатит В, кір, епідемічний паротит, краснуха, дифтерія, правець, кашлюк,

поліомієліт та хіб-інфекція. Дотримуватися національного Календаря профілактичних щеплень важливо особливо під час війни. Сьогодні профілактична імунізація є питанням національної безпеки, оскільки здоров'я українців — усіх разом і кожного зокрема, залежить від рівня охоплення щепленнями в країні. Ніхто не повинен померати від хвороб, яким можна запобігти, особливо під час війни. Українські медичні працівники проявляють стійкість і мужність, продовжуючи надавати необхідну медичну допомогу пацієнтам в умовах війни. ВООЗ визнає їхні надзвичайні зусилля та самовідданість.

Метою роботи було проведення аналізу виконання обсягів профілактичних щеплень дітям в закладах первинної допомоги в умовах діючого військового стану в Україні.

Матеріал і методи дослідження. Проведено аналіз виконання обсягів профілактичних щеплень в закладах первинної допомоги за 6 місяців 2021-2022 років, результатів профілактичних оглядів дітей.

Результати дослідження. Профілактичні огляди дітей та проведення профілактичних щеплень дітям після введення військового стану в Україні в місті Чернівцях не припинялось. Вони проводяться в закладах первинної допомоги міста з дотриманням всіх правил безпеки. Аналіз виконання обсягів профілактичних щеплень дітей за 6 місяців 2021-2022 років демонструє, що у 2022 році обсяги профілактичних щеплень, в основному, не зменшились у порівнянні з попереднім роком (таблиця 1).

Таблиця 1-Виконання обсягів профілактичних щеплень в регіоні за 6 місяців 2021-2022 років.

ВАКЦИНА	2021 рік			2022 рік		
	обсяг	виконання	%	обсяг	виконання	%
I АКДП до 1 року	2057	570	27,7*	2359	859	36,4*
II АКДП до 1 року	2057	605	29,4	2359	756	32,0
III АКДП до 1 року	2057	534	47,7	2359	679	50,2
III АКДП старше 1 року	1060	222	22,5*	302	170	71,5*
III гепатит В до 1 року	2057	860	41,8*	2359	517	21,9*
КПК 1 рік	2295	1199	52,2*	2691	1226	45,6*
КПК-2 у 6 років	2878	1329	46,2*	3304	1061	32,1*
ШВ-3 до 1 року	2057	352	48,6	2359	424	50,0
АДП 6 років	2878	1280	44,5*	3304	1315	39,8*

* - різниця достовірна ($p < 0,05$)

Низькі обсяги вакцинації у 2022 році проти гепатиту В (21,9%) у порівнянні з 41,8% у 2021 році ($p < 0,05$) та АДП – відповідно 39,8% проти 44,5% ($p < 0,05$). А за окремими показниками вони навіть зросли (III АКДП дітям до року та старше року) (рисунок 1). Медичні працівники закладів надавали допомогу і внутрішньоопераційним особам (біля 600 дітей), це не вплинуло на виконання обсягів профілактичних щеплень.

У 2022 році спостерігалось нерегулярне постачання вакцин, відсоток постачання коливався від 25,6% до 94% за всіма групами імунологічних препаратів, що суттєво вплинуло на виконання обсягів профілактичних щеплень (таблиця 2).

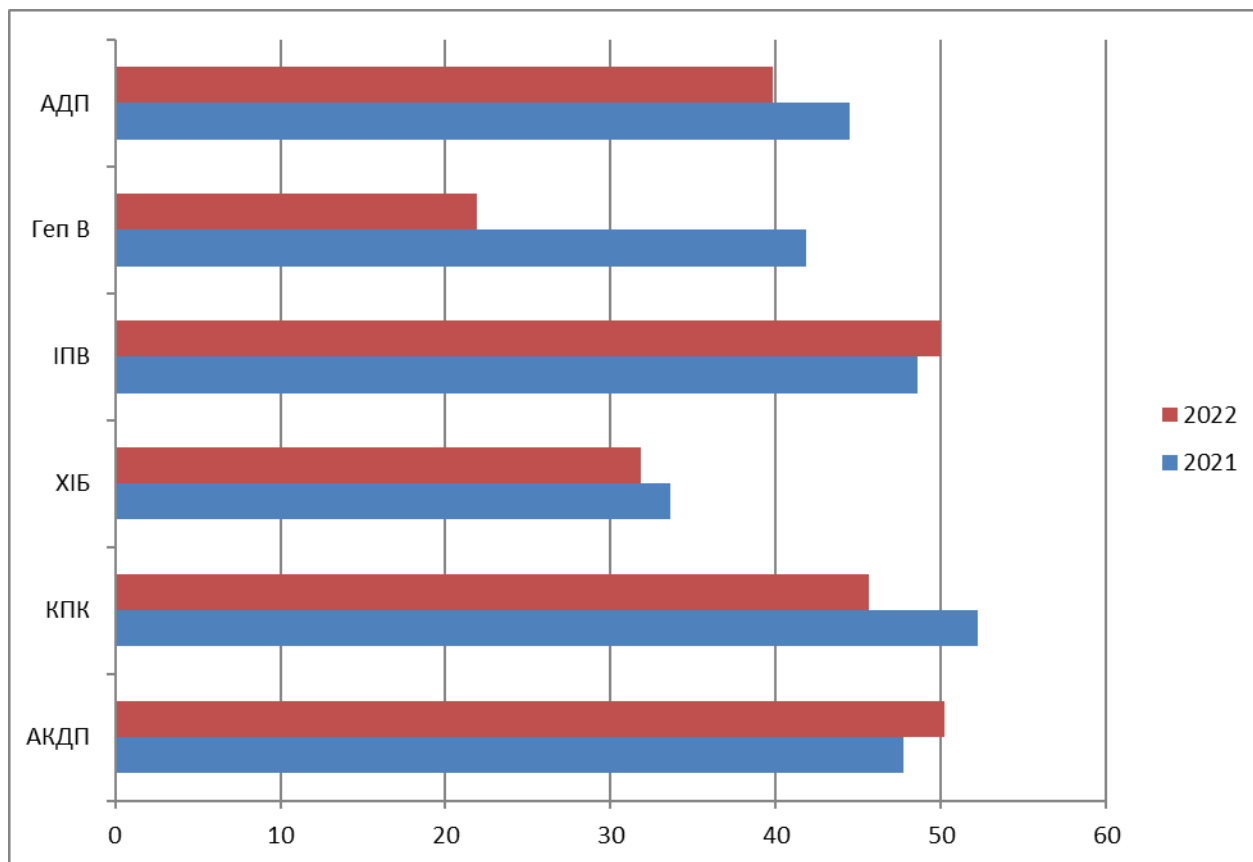

Рисунок 1 - Порівняння виконання обсягів профілактичних щеплень за 6 місяців 2021-2022 років.

Таблиця 2 -Забезпеченість вакцинами в регіоні за 6 місяців 2022 року

Вакцина	Кількість доз (потреба)	Отримано % до потреби
АКДП	8206	34,8
Пентахіб	1842	84,4
КПК	7260	36,7
Гепатит В	5100	25,6
Хіберікс	4216	34,0
АДП	3225	48,3
Поліомієліт (ІПВ)	2866	94,0
БЦЖ	2517	38,9

Негативно вплинуло на виконання обсягів щеплень введення військового стану, профілактичних оглядів та профілактичних щеплень в перші місяці війни, які пов'язані були з міграцією населення як в Україні, так і закордон.

Проблемним залишається невпевненість самих медичних працівників у безпеці вакцин, яка у сімейних лікарів склала $65,33 \pm 2,92\%$ та їх медичних сестер - $51,24 \pm 2,53\%$. Це заважає досягати оптимальних обсягів

профілактичних щеплень (95%). Потребує професійного освітнього розвитку та використання засобів масової комунікації з населенням заходи мотивації батьків щодо профілактики життєво небезпечних захворювань дітей, особливо в умовах військового стану.

Висновки.

1. Медичні працівники в регіоні продовжують надавати необхідну медичну допомогу дітям в умовах війни. Охоплення профілактичними щепленнями дітей за 6 місяців 2022 року проти дифтерії, кашлюка, правця, склало 50,2% у 2022 році проти 47,7% у 2021 році; проти кору, краснухи, паротиту відповідно 45,6% та 52,2% ($p < 0,05$). Низькі обсяги вакцинації проти гепатиту В (21,9%) у порівнянні з 41,8% у 2021 році ($p < 0,05$) та АДП – відповідно 39,8% проти 44,5% ($p < 0,05$).

2. Негативно вплинуло на виконання обсягів щеплень введення військового стану та зростання міграції населення України, проблеми організації профілактичних оглядів та профілактичних щеплень під час повітряних тривог, нерегулярне постачання вакцин.

3. В умовах військового стану спостерігалось нерегулярне постачання вакцин, відсоток постачання коливався від 25,6% (гепатит В), 34,2% (АКДП), 36,7% (КПК) до 94% (ШВ), що вплинуло на виконання обсягів профілактичних щеплень, зокрема низькі обсяги вакцинації проти гепатиту В (21,9%) та АДП (39,8%).

Література:

1. Лотоцька О.В, Кондратюк В.А, Сопель О.М, Криницька Г.А, Пашко К.О, Федорів О.Є. Профілактична медицина як важлива складова громадського здоров'я. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2019;2:40-3. doi: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2019.2.10478>

2. Дмитрук В.І, Заславська Г.О. Імунопрофілактика інфекційних захворювань у дітей: досягнення та проблеми. Антивакцинальний рух як фактор перешкоди в проведенні імунізації населення. Актуальна інфектологія. 2017;5(4):13-8. doi: <http://dx.doi.org/10.22141/2312-413x.5.4.2017.115728>

3. Деякі питання створення системи надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 350-р [Інтернет]. Київ: Кабінет міністрів України; 2019[цитовано 2021 Бер 11]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-2019-%D1%80#Text>

4. Домітращук І.С, Мельничук Л.В. Профілактична медицина як важлива складова діяльності закладів первинної допомоги. SWorldJournal. 2020;6(7):12-6. doi: 10.30888/2663-5712.2020-06-07-112

5. Ринда Ф.П. Стан застосування профілактичних методів у практичній діяльності лікарів загальної практики-сімейних лікарів. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2016;1:14-23. doi: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2016.1.6590>

6. Мельничук Л.В., Годованець Ю.Д., Сем'янів М.М., Вострікова І.С. Актуальні питання імунізації дітей у реаліях антивакцинального руху.

Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина. 2018;8(2):5-9.

7. Мельничук Л.В, Домітрашук І.С, Вострікова І.С. Ефективність імунізації дітей в умовах спалаху кору. SWorldJournal. 2020;4(2):34-7. doi: ,10.30888/2410-6615.2020-04-02-028

8. World Health Organization. Global Action Plan for the Prevention and Control of NCDs 2013-2020 [Internet]. Geneva: WHO; 2013[cited 2021 Jan 26]. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241506236>

***Abstract.** The article is devoted to the relevance of preventive work of primary care institutions in the conditions of military operations. In wartime, the risk of developing and spreading infectious diseases increases. Children and adults who are not immunized at all are especially vulnerable to them. The scope of preventive vaccinations for 6 months of 2021-2022 was studied. Coverage of preventive vaccinations against diphtheria, pertussis, and tetanus amounted to 50,2% in 2022 against 47,7% in 2021, measles, rubella, and mumps, respectively, 45,6% and 52,2%. The introduction of martial law and the increase in migration of the population of Ukraine, the problems of organizing preventive examinations and preventive vaccinations during air raids, and the irregular supply of vaccines had a negative impact on the implementation of vaccinations.*

***Key words:** vaccination, prevention, military operations, vaccine.*